

नलद 1) *Narde*, *Nardostachys Jatamansi* (जटामांसी) Dec., n. MED. d. 33. RATNAM. 70. f. आ H. an. 3, 334. Zu belegen nur das n. नलदेनानुलिम्प-
त्ति नलदमालो प्रतिमुञ्चति *Âçv. Ça. 6, 10. KAUC. 51. Suçr. 1, 140, 20. 2,*
24, 21. 285, 11. 342, 5. In dieser Bed. wohl auch im *gaṇa* किसरादि zu
P. 4, 4, 53. — 2) n. die Wurzel von *Andropogon muricatus*, = उशीर
AK. 2, 4, 5, 30. H. an. MED. KIR. 5, 25. — 3) n. *Blumensaft* H. an. MED.
— 4) f. आ N. pr. einer Tochter Raudrâçva's HARIV. 1661.
नलदिक adj. f. ई mit *Narde* Handel treibend *gaṇa* किसरादि zu P.
4, 4, 53.

नलपटिका (नल + प^०) f. Rohrmatte HIR. 177.

नलपुर (नल + पुर) n. N. pr. einer Stadt Inschr. in Journ. of the Am.
Or. S. 6, 542.

नलमीन (नल + मीन) m. ein best. Fisch AK. 1, 2, 3, 18. H. 1346. R.
3, 76, 9.

नलसेतु (नल + सेतु) m. die vom Affen Nala erbaute Brücke, so heissen
die Inseln zwischen Ramisseram und Ceylon, die Adamsbrücke,
MBH. 3, 16313. R. 6, 108, 16. Suçr. 2, 173, 13.

नलित m. eine best. Gemüsepflanze, = नालिता vulg. DRAYAGUNA
im ÇKDR.

नलिन^१ UḡġVAL. zu UḡġADIS. 2, 49. m. n. SIDDH. K. 249, a, 9. 1) n. a)
Wasserrose, *Nelumbium speciosum*, aber nicht die ganze Pflanze, son-
dern nur die einzelne Blume (die sich gegen Abend schliesst). AK. 1,
2, 3, 38. H. 1160. an. 3, 386. MED. n. 82. RATNAM. 83. MBH. 7, 1299. वि-
नालिन^२ लिनैरिव 8, 615. 7, 1567. प्रह्लादनलिन^३ 11, 717. HARIV. 12669. R.
GORR. 2, 4, 14. Suçr. 1, 41, 9. 140, 20. 2, 338, 20. MEGH. 68. पटकुलनलि-
नदिनेश GİR. 1, 19. Būg. P. 2, 6, 22. 5, 5, 31. नलिनमवक्त्र RAGH. 18, 4.
नलिननैष MBH. 14, 1491. Būg. P. 2, 2, 9. 3, 9, 21. 4, 7, 33. 5, 2, 5. नलि-
नलिन^४ (लोचन) GİR. 10, 5. 14. 11, 26. चरण^५ 12, 2. Am Ende eines adj.
comp. f. आ R. 4, 44, 92. RĀGA-TAR. 3, 527. Vielleicht auf नल zurückzu-
führen, da der Stängel wie beim Rohr hohl ist. — b) die Indigopflanze
H. an. MED. — c) Wasser H. an. — 2) f. ई a) *Nelumbium speciosum*,
die Pflanze selbst (नलिनीदल ist ein Blatt von N. sp., नलिनदल ein
Blumenblatt von N. sp.; s. नवनलिनदलाय); eine Gruppe von *Nelum-*
bium speciosum, ein damit bewachsener Teich, See u. s. w. AK. 1, 2, 3,
38. H. 1160. = पद्माकार und कमलाकार, अञ्जिनी und पद्मिनी H. an.
3, 386. MED. n. 82. = पद्मयुक्तेश, पद्मसमूह, पद्मलता BHAR. zu AK.
ÇKDR. = पद्ममात्र RĀJAM. zu AK. ebend. पद्म, दल BHARTR. 2, 57.
ÇĀK. 31, 7. 69. 70. 74. VIKR. 102. AMAR. 98. ÇRṆĠARAT. 4. GİR. 4, 3. RA-
TANV. 26, 6. 7. प्राग्दन्तिभुवनलिनाथ कृष्टप्रविष्टनेयौघपाटितविसा नलिनी-
व दीना RĀGA-TAR. 3, 527. तदेतदुन्मीलय चतुरायतं निशावसाने नलिनीव
पङ्कजम् VIKR. 5. न पर्वताग्रे नलिनी प्रेरकृति MĠKĠBH. 63, 10. MBH. 1, 453.
2, 87. 390. नलिनी: फुल्लपङ्कजा: 11603. उपेतं नलिनीजलै: 17286. 6,
3160. 7, 1221. 8, 3003. HARIV. 13818. R. 3, 29, 12. 5, 13, 42. KUMĀRAS. 4,
6. RAGH. 6, 44. 8, 45. BHARTR. 1, 78. MEGH. 40. नलिनीवाम्बुसंपत्त्या बुद्ध्या
श्रो: परिपाल्यते KĀM. NĪTIS. 13, 5. तस्य दिवाकरकिरणैर्नलिनीव विव-
र्धते बुद्धि: PAṆĀT. V, 78. Būg. P. 1, 6, 12. ÇIC. 4, 46. नलिनी पूर्णामुद्रका-
स्येव MBH. 2, 1809. मरुत्परणये मृगयां चरित्वा पुरा प्रगालो नलिनीं वि-
गाहते DRAUP. 6, 22. नलिन्यो धस्तकमलास्त्रस्तमीनजलचरा: R. 3, 58, 38.

4, 40, 46. नलिनीस्तत्र दृष्टुः प्रसन्नमलिला: 4, 50, 29. Būg. P. 4, 6, 19. 8,
15, 13. ऽत 4, 25, 18. पुलिन 6, 21. 9, 18, 7. ततो ऽविहरे नलिनीं प्रभू-
तकमलोत्पलाम् । सीताकृष्णदुःखार्तः पम्पा राम समासदत् ॥ MBH. 3,
16093. एषा सा दृश्यते पम्पा नलिनी चित्रकानना R. 6, 108, 29. Dem
Versmaass zu Liebe नलिनि GİR. 9, 6. नलिनीक am Ende eines adj.
comp. Būg. P. 5, 8, 22. नलिनी verhält sich der Bedeutung nach zu न-
लिन, wie अञ्जिनी zu अञ्ज, पङ्कजिनी zu पङ्कज, पद्मिनी zu पद्म u. s.
w.; daher sind wir geneigt anzunehmen, dass नलिनी aus Wohlhau-
rücksichten für नलिनिनी gesprochen worden sei. — b) die himmlische
Gaṅgā oder vielmehr ein Arm derselben TRIK. 3, 3, 245. H. an. MED.
प्रयाता नन्दनस्येव नलिनी सरितो वरा HARIV. 3502. मन्दरस्य गिरे: पा-
र्थे नलिन्याम् 10656. MBH. 3, 11351. कुवेरस्य विकारे च नलिनी पद्मभू-
षिताम् । सरिच्छ्रेष्ठा च तां गङ्गां वीतमाणा वल्लदकाम् ॥ 7, 2846. (गङ्गा)
ब्रह्मलोकादपक्राता सप्तधा प्रतिपद्यते ॥ वस्त्रोक्तसारा नलिनी पावनी च
सरस्वती । जम्बूनदी च सीता च गङ्गा सिन्धुश्च सप्तमी ॥ MBH. 6, 242. fg.
R. 1, 44, 14. 2, 94, 25. राजराजस्य (d. i. कुवेरस्य) नलिनीमिव 95, 4. 96, 1.
VP. 171, N. 12. LIA. 1, 842. fgg. Vgl. कुवेर^०. — c) mystische Bez. des
einen Nasenlochs: नलिनी नालिनी च प्राग्द्वारौ BH. 6. P. 4, 25, 48. न-
लिनी नालिनी नामे 29, 11. — d) = नलिका ein best. wohlriechender
Stoff RĀGĀN. im ÇKDR. — e) ein aus der Milch der Kokosnuss bereitetes
berauschendes Getränk TRIK. 2, 10, 16. — f) N. pr. der Gemahlin Aḡam-
t-ḡha's und Mutter Nila's Būg. P. 9, 21, 30. — 3) m. a) als Synonym
von पुष्कर (s. AK. 2, 5, 22) der indische Kranich ÇKDR. — b) ein best.
Struch, = कृष्णपाकफल (m.) ÇABDAK. im ÇKDR.

नलिनीखण्ड (न^० + ख^०) n. eine Gruppe von *Nelumbium speciosum*
KĀC. zu P. 4, 2, 51.

नलिनीनन्दन n. Bez. eines Gartens des Kuvera: वनं चैत्रार्थं दिव्यं
नलिनीनन्दनं वनम् । यो विनाशितवान्क्रोधाद्देवोद्यानानि वीर्यवान् ॥ R.
3, 36, 14. wohl der an der Nalini (die ja auch sonst in Beziehung zu
Kuvera steht; vgl. u. नलिन 2, b) gelegene Götterhain (s. नन्दन 3, a).

नलिनीपद्मकोष (न^० - पद्म + कोष) m. Bez. einer best. Stellung der
Hände beim Tanze Verz. d. Oxf. H. 202, a (III, 26).

नलिनीरुह (न^० + रुह) aus einem *Nelumbium speciosum* hervorge-
hend: 1) m. Bein. Brahman's ÇKDR. und WILS. — 2) n. die Fibern
am Stängel des *Nelumbium speciosum* RĀGĀN. im ÇKDR.

नलिनैशय (नलिने, loc. von नलिन, + शय) adj. auf einer Wasserrose
ruhend, Bein. Vishṇu's TRIK. 1, 1, 29.

नलेश्वरतीर्थ (नल - ईश्वर + तीर्थ) n. N. pr. eines heiligen Badeplatzes
ÇIVA-P. in Verz. d. Oxf. H. 66, b, 7. 8.

नलोत्तम (नल + उत्तम) m. eine best. Rohrart (देवनल) RĀGĀN. im ÇKDR.

नलोदय (नल + उदय) m. Nala's Erfolg, Titel eines dem Kālidāsa
zugeschriebenen epischen Kunstgedichts, GILD. Bibl. 238 — 240.

नलोपाख्यान (नल + उपा^०) n. die Erzählung von Nala (und Dama-
janti), Titel einer Episode im MBH. GILD. Bibl. 155. fgg.

नल्य^१ von नल *gaṇa* बलादि zu P. 4, 2, 80.

नल्य s. u. नल्व.

नल्व m. ein best. Längenmaass, = किष्कुचतुःशतम् AK. 2, 1, 18. HIR.
197. चतुःशत wird von den Uebersetzern durch 400 wiedergegeben,